

België en Nederland: kleine welvaartsstaten in de EU (*)

(*) presentatie van de Pacificatielezing 2017
<http://pacificatielezingen.org/lezing-2017/>

Alumni Lovanienses

Amsterdam, 12 maart 2018

Frank Vandenbroucke

Universiteitshoogleraar UvA

Zijn we de speelbal van wereldwijde krachten?

- Globalisering, Europa...
- België en Nederland
 - Geen spectaculaire toename ongelijkheid
 - Blijvende verschillen
- Het *poldermodel* als voorbeeld van het aanpassingsvermogen van kleine staten
- Zowel verschillen als gemeenschappelijke tendensen zijn interessant...
- ... in Europees perspectief

Armoede als 'materiële deprivatie'

Negatief op minstens 3 van...

1. tijdig betalingen kunnen verrichten
2. één week vakantie per jaar kunnen nemen
3. om de twee dagen vlees of vis kunnen eten
4. onverwachte uitgaven kunnen doen
5. een telefoon kunnen aanschaffen
6. een kleurentelevisie kunnen aanschaffen
7. een wasmachine kunnen aanschaffen
8. een wagen kunnen aanschaffen
9. de woning degelijk kunnen verwarmen.

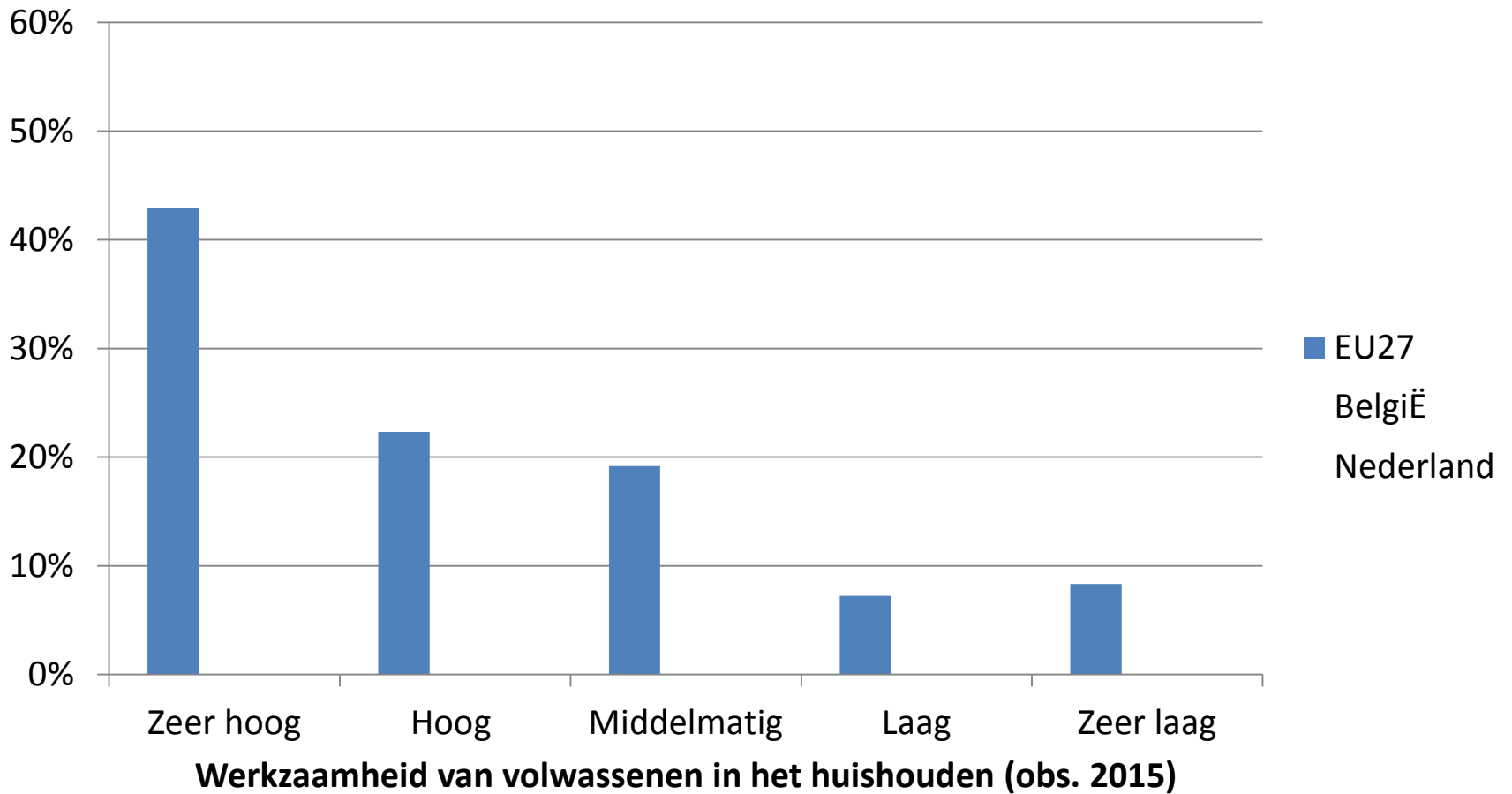
Gemiddelde percentages opgemeten in SILC (observaties 2005-2016)				
	<18	18-64	65+	Totaal
België	15,9	12,2	7,3	12,2
Nederland	7,6	7,4	3,6	6,9

Armoede als relatieve inkomensongelijkheid 'onderaan'

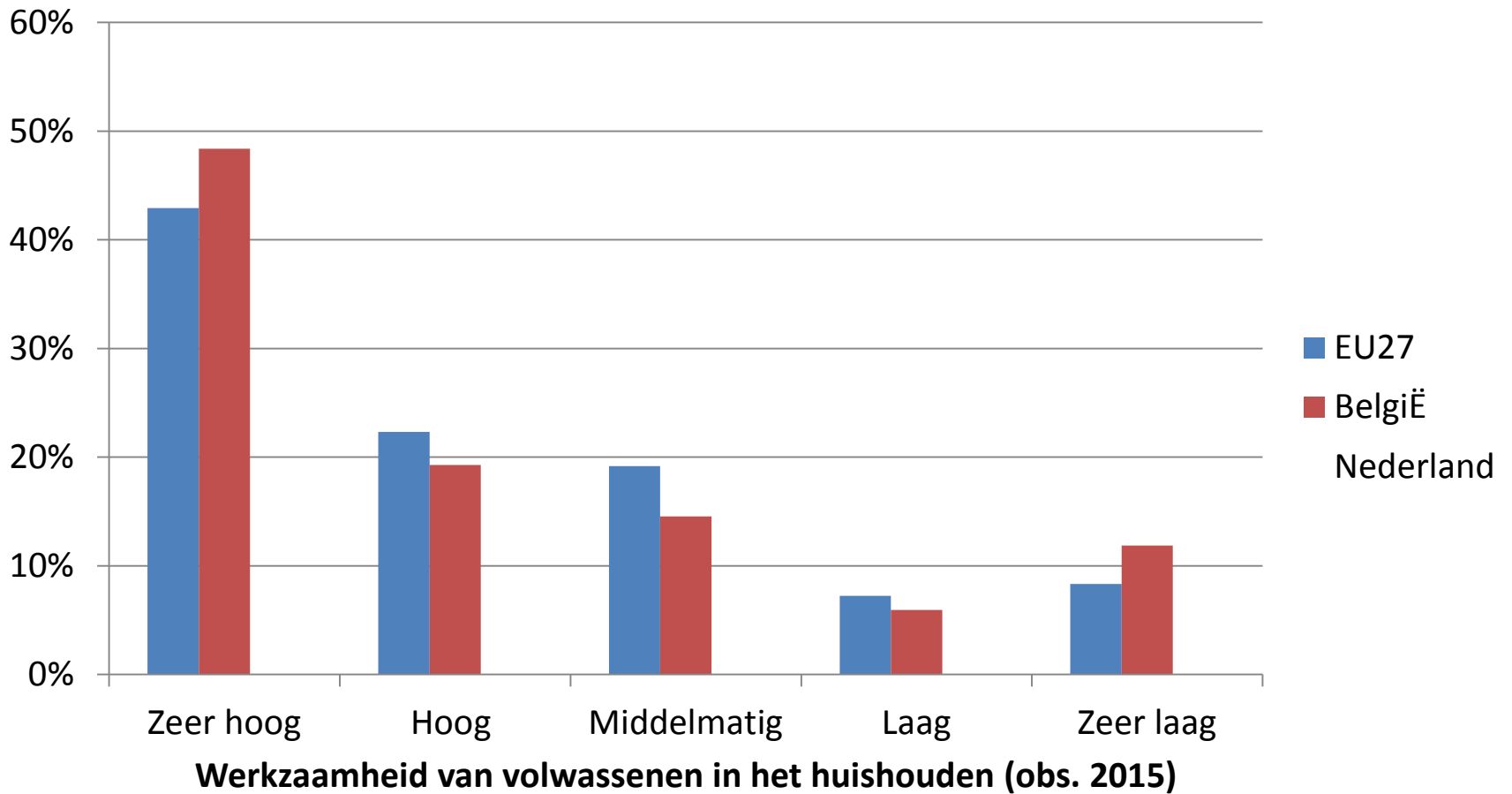
Aandeel van de bevolking met een besteedbaar huishoudinkomen (gestandaardiseerd) < 60% van mediaan

	<60			60+			Totale bevolking		
(Obs.)	2004	2014	2015	2004	2014	2015	2004	2014	2015
België	13,5	15	15,5	20,2	14,6	15,6	14,8	14,9	15,5
Nederland	11,8	13,1	13,5	6,1	6,7	10,5	10,7	11,6	12,8

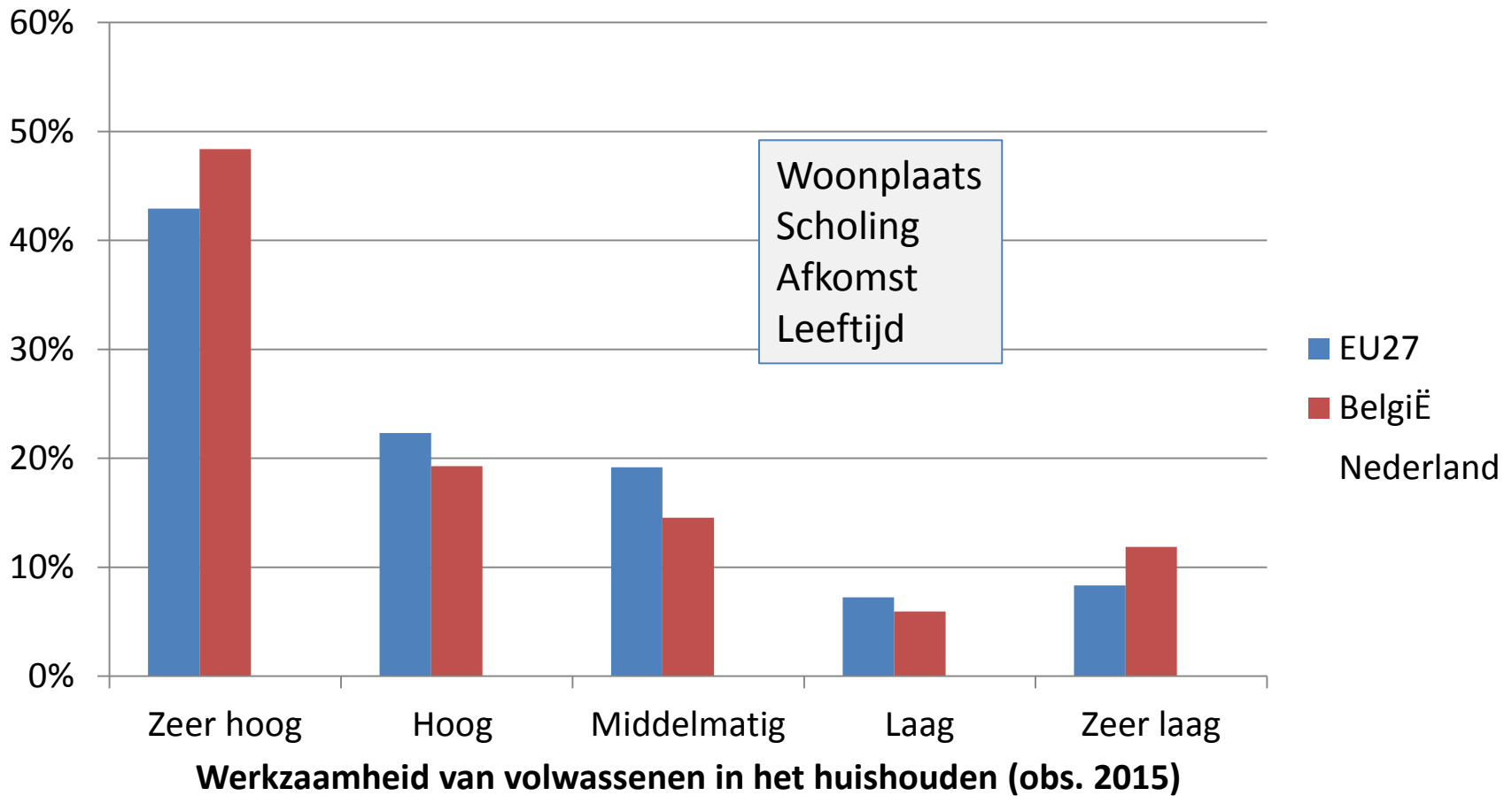
Spreiding van werk over gezinnen met kinderen

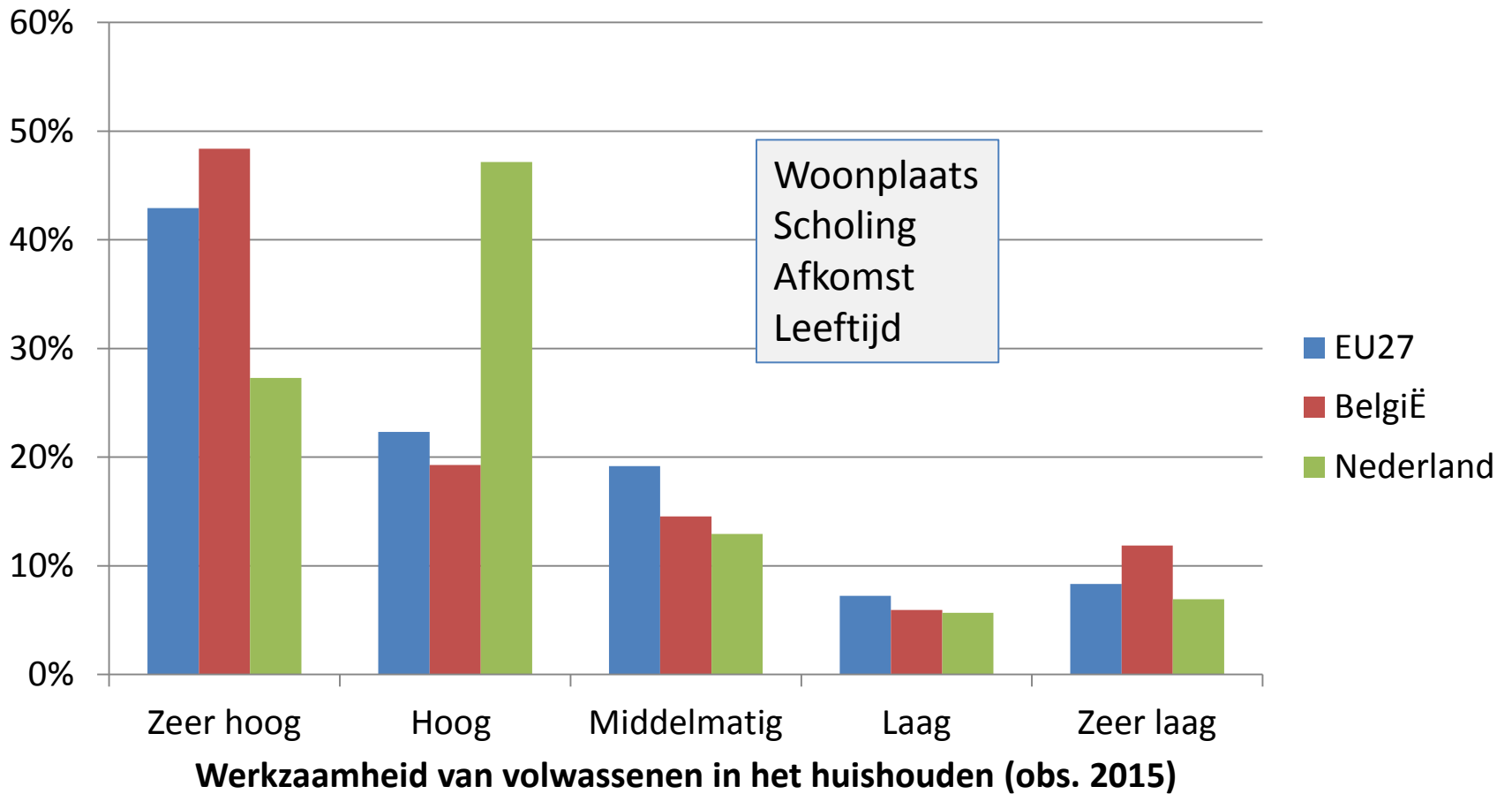
Spreiding van werk over gezinnen met kinderen

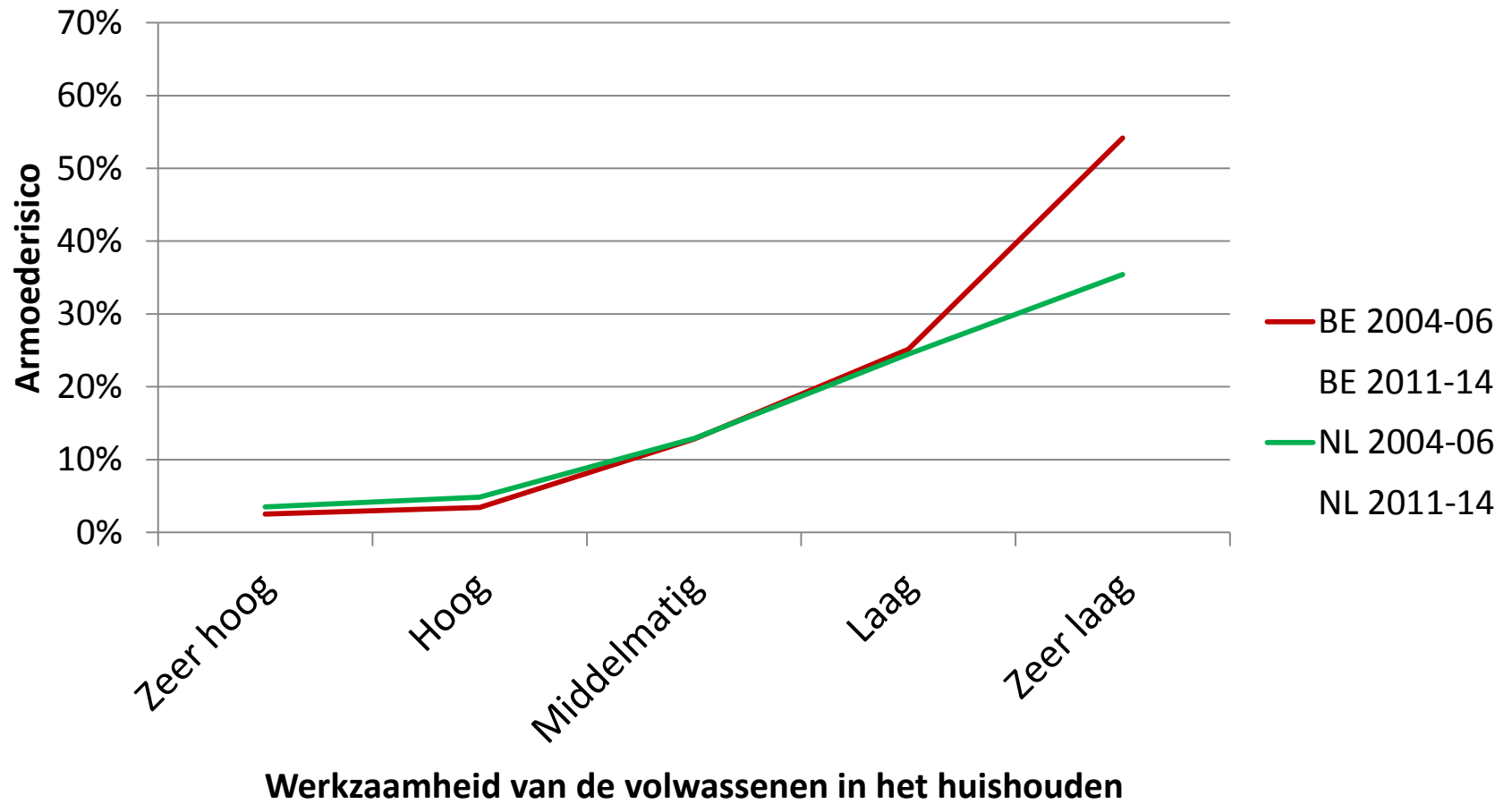
Spreiding van werk over gezinnen met kinderen

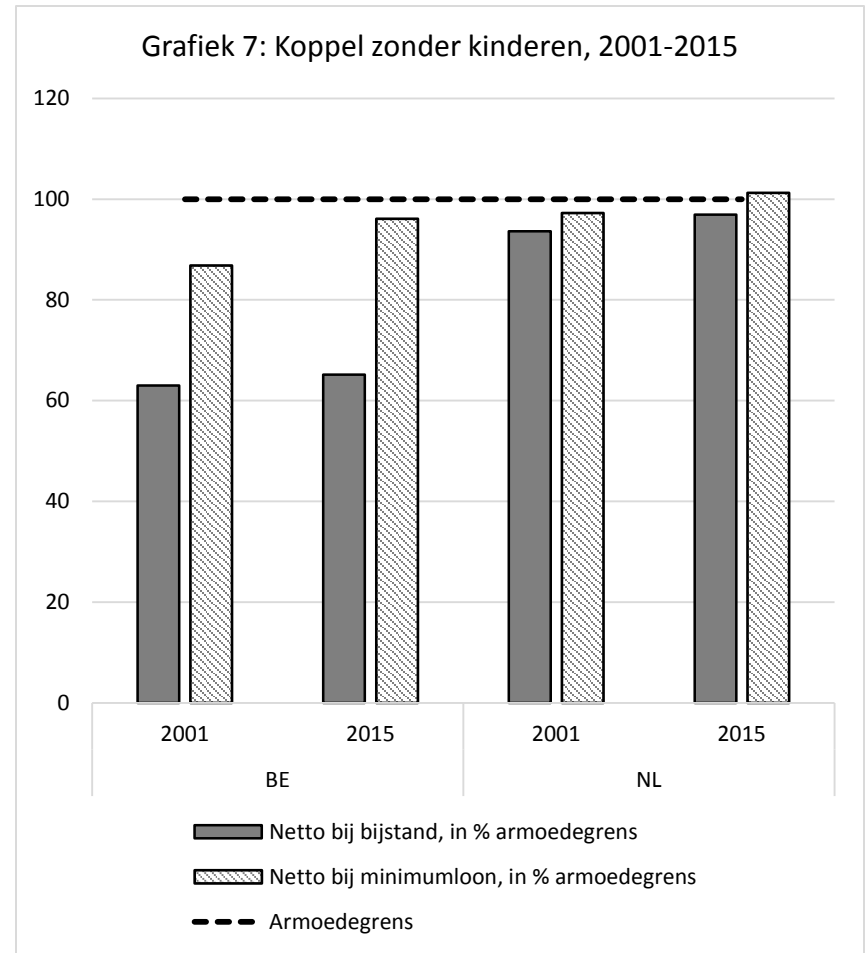
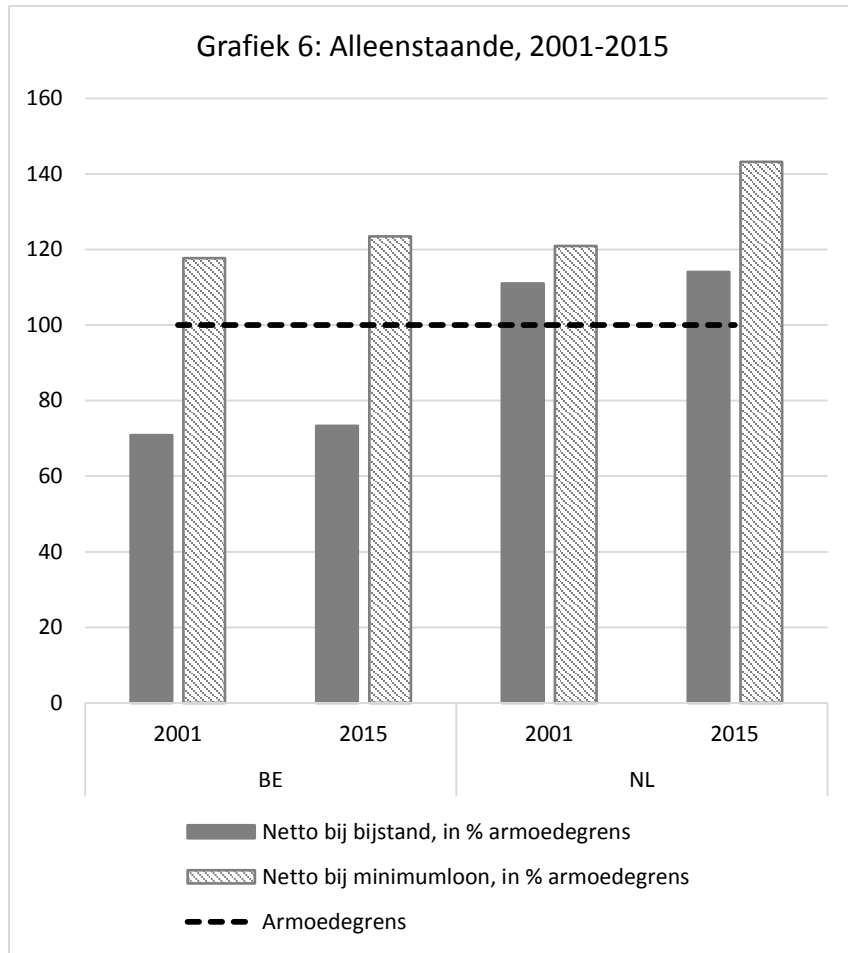
Spreiding van werk over gezinnen met kinderen

Armoede en werk

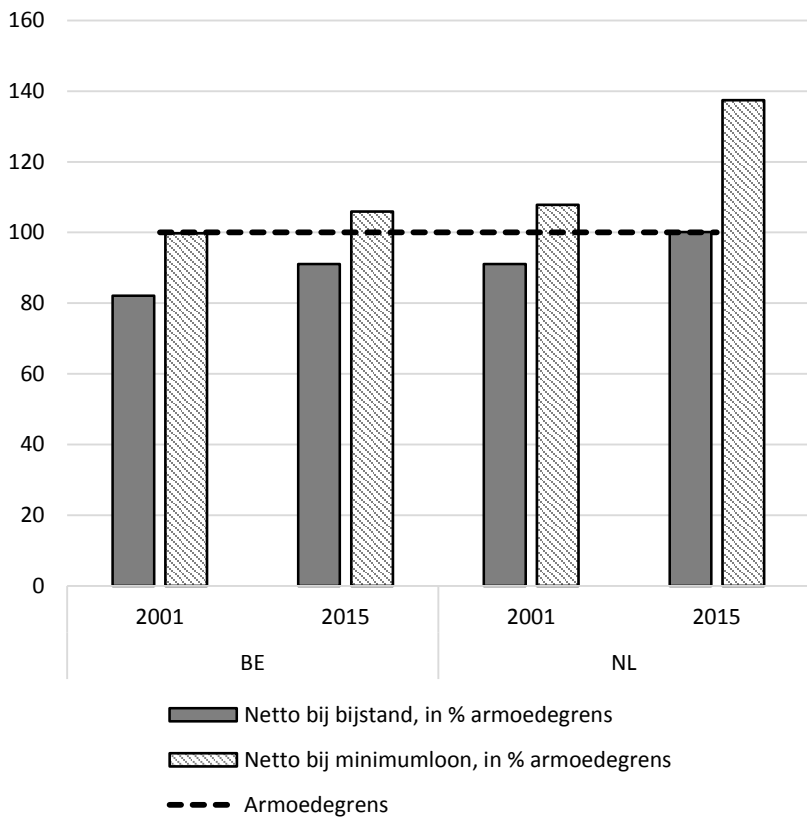

Bijstand in België en Nederland (1)

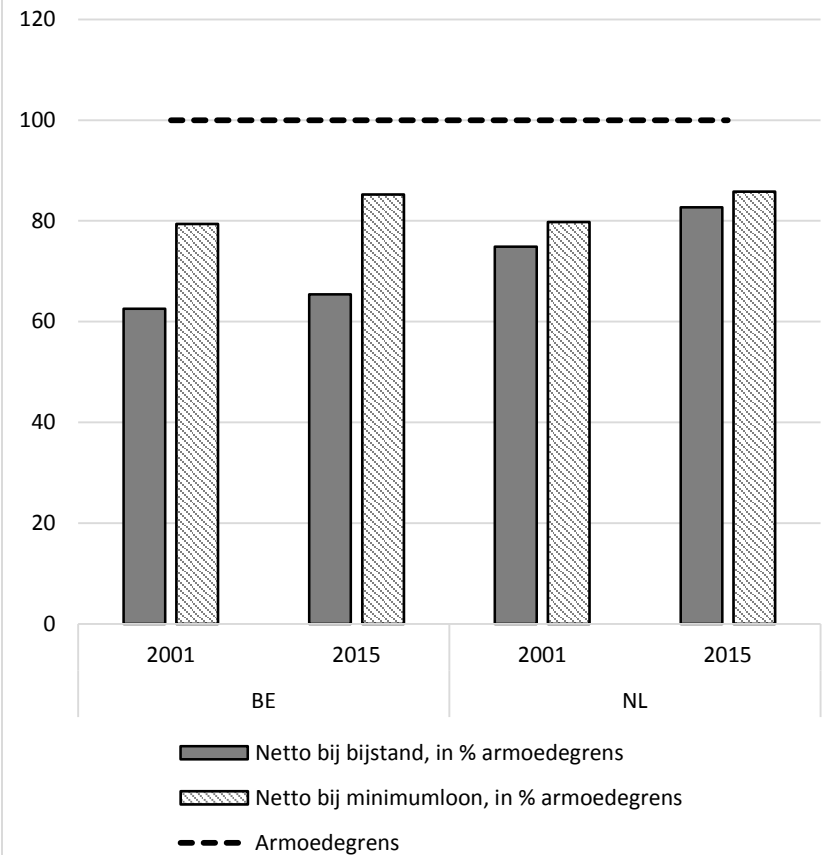

Bijstand in België en Nederland (2)

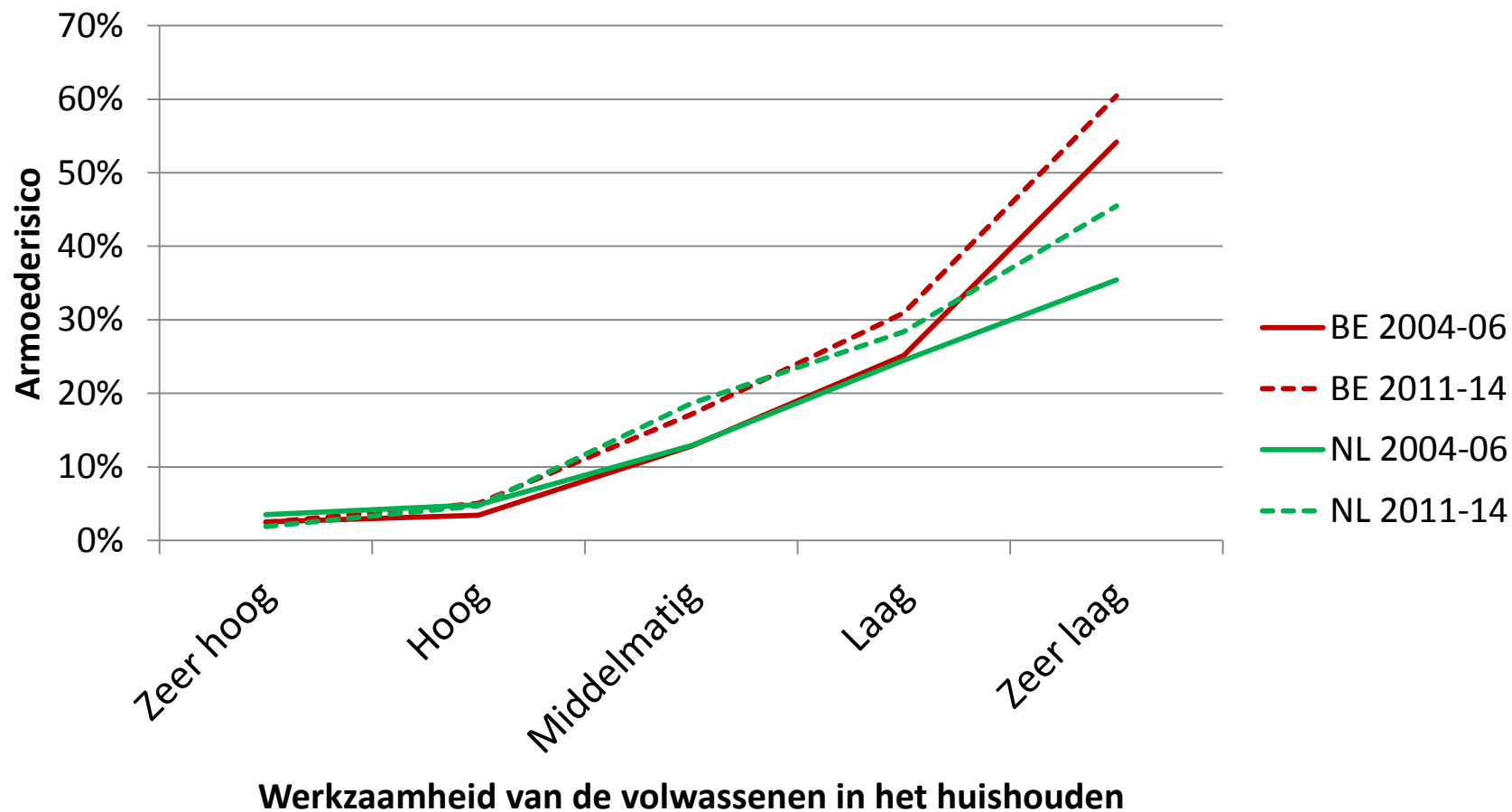
Grafiek 8: Alleenstaande met 2 kinderen, 2001-2015

Grafiek 9: koppel met 2 kinderen, 2001-2015

Armoede en werk: een gemeenschappelijke tendens

Het succes van het *poldermodel*

- Werkgelegenheidscreatie door
 - Loonmatiging
 - Omvangrijk segment lage lonen
 - Flexibiliteit
- Pooling van risico's in gezinnen
- Logica van dit model, limieten van dit model
- Keune *et al.*: het *poldermodel* is aan ernstige vernieuwing toe

Lessen voor België

- Hoogte van uitkeringen
- Decentralisering van sociaal beleid
- Minimumlonen en flexibiliteit: is een houdbare middenweg mogelijk?
- Studentenarbeid??

Een Europees debat

- Een nieuwe wending in het Europese beleidsdebat
 - Loonbeheersing, maar behoud loonaandeel
 - Flexibiliteit en stabiliteit
 - Belang van werkloosheidsuitkeringen als schokdempers
 - Een schokdemper voor de Eurozone?
- Rapport Adviesraad Internationale Vraagstukken, juli 2017.
- België en Nederland als bruggenbouwers?

Dank u

- Frank Vandenbroucke, *België en Nederland: kleine welvaartsstaten in Europa*, Vierendertigste Pacificatielezing, Breda, 11 november 2017, DOI: 10.13140/RG.2.2.14550.34888 (<http://pacificatielezingen.org/lezing-2017/>)
- Frank Vandenbroucke, '2017: a turning point in the development of the EU's social dimension?' In: Margriet Drent, Martin Holderied, Adriaan Schout, Hussein Kassim, Rem Korteweg, Yuri van Loon, Michiel Luining, Jasper Lukkezen, Fransje Molenaar, Christian Schwieter, Frank Vandenbroucke and Wouter Zweers, *Clingendael State of the Union 2018: towards better European integration*. Netherlands Institute of International Relations Clingendael, The Hague, January 2018, pp. 85-90.

Alle publicaties:

www.frankvandenbroucke.uva.nl

Bijlage: in Nederland gebruikte definities van armoede

Wie is arm?

Nederlandse benaderingen

- SCP: absoluut tekort, objectief vastgesteld
 - Arm: iemand die gedurende lange tijd niet de middelen heeft om te kunnen beschikken over de goederen en voorzieningen die in zijn samenleving als minimaal noodzakelijk gelden
 - Referentiebudgetten (2014, alleenstaande):
 - Basisbehoeftenbudget : 971 euro / maand
 - Niet-veel-maar-toereikendbudget: 1063 euro / maand

Personen in armoede, 2001-2014 (in absolute aantallen x 1000 en in procenten van de bevolking)

Bron: CBS (IPO '01-'14), SCP-bewerking

Wie is arm?

Nederlandse benaderingen

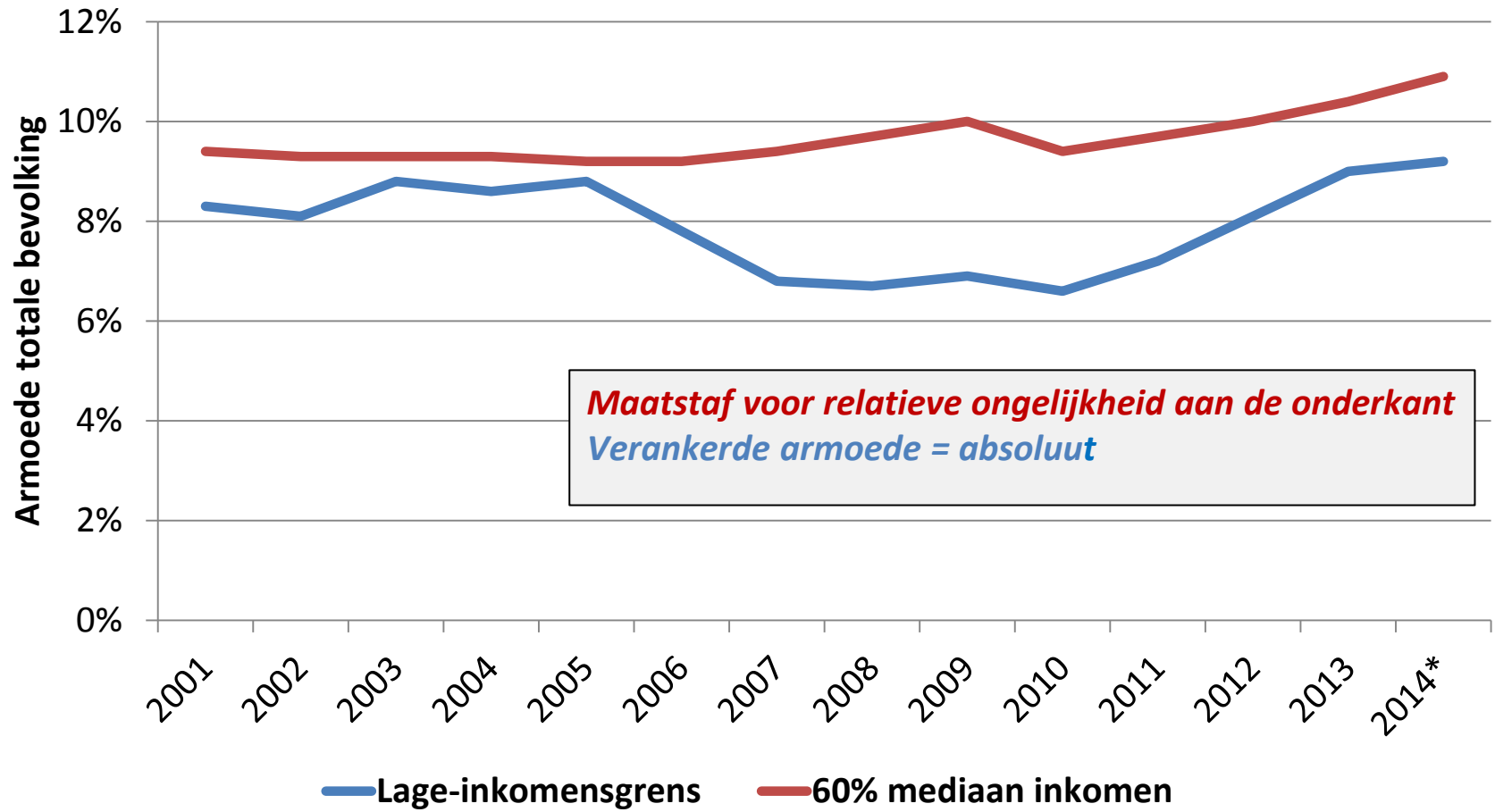
- SCP: absoluut tekort, objectief vastgesteld
 - Arm: iemand die gedurende lange tijd niet de middelen heeft om te kunnen beschikken over de goederen en voorzieningen die in zijn samenleving als minimaal noodzakelijk gelden
 - Referentiebudgetten (2014, alleenstaande):
 - Basisbehoeftebudget : 971 euro / maand
 - Niet-veel-maar-toereikendbudget: 1063 euro / maand
- CBS: lage inkomensgrens
 - Bijstandsuitkering 1979, geïndexeerd met prijzen
 - 2014, alleenstaande, 1020 euro per maand

Wie is arm?

Europese benaderingen

- De Europese definitie van 'armoede': een *risico*-indicator op basis van inkomen:
 - armoedegrens = 60% van de mediaan van het beschikbaar huishoudinkomen (gestandaardiseerd) in een land
 - Nederland, 2014, alleenstaande: 1065 euro / maand = 'niet veel maar toereikend'
 - Nederland, 2008, alleenstaande: 1008 euro / maand > 'niet veel maar toereikend' (961)
- Risico's:
 - kosten voor gezondheid en zorg
 - huisvestingskosten
 - onverwachte kosten (bv. reparaties)
 - schulden
 - ...
- Kritische bedenkingen bij bewegende, relatieve armoedegrenzen
- 'Verankerde armoede': 60%-armoedegrens wordt verankerd in de tijd

Vergelijking relatieve en absolute maatstaf voor Nederland

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Statline